

Zelfregiecentrum Deventer & FACT Dimence

“We kwamen soms patiënten tegen die we al een tijdje misten. Dan bleek: ze zitten bij het Zelfregiecentrum. Dat zette ons aan het denken.” (René Sipman, Teamleider Dimence)

In Deventer groeit sinds 2016 een samenwerking die laat zien hoe een zelfregie- en herstelorganisatie en de ggz elkaar kunnen versterken. Niet door nieuwe structuren of extra loketten, maar door mensen die letterlijk tussen deze werelden bewegen. De sleutel: een expliciete brugfunctie, gedragen door ervaringsdeskundigheid en gevoed door vertrouwen.

Aanleiding: twee werelden die elkaar moeten vinden

In het begin voelen FACT en Zelfregiecentrum Deventer als twee eilanden. Het FACT-team ziet Vriendendiensten vooral als dagbesteding waar je mensen “kunt overdragen”.

Nicole: “We dachten soms nog: we kunnen mensen overdragen. Maar zo werkt het niet.”

Andersom ervaren collega's bij het zelfregiecentrum weinig korte lijnen met de ggz. Er is onbekendheid, koudwatervrees en soms wantrouwen: is het wel veilig, wie is waarvoor verantwoordelijk? Het besef groeit dat het zelfregiecentrum en het FACT-team te veel naast elkaar bestaan. Ieder met een eigen ritme, eigen taal en eigen aannames.

René: “Vriendendiensten had een eigen ding, FACT had een eigen ding. De gezamenlijkheid ontbrak.”

Tegelijkertijd werd steeds zichtbaarder dat mensen bij het zelfregiecentrum iets vonden wat ze in de zorg niet altijd ervoeren: lotgenoten, gelijkwaardigheid, ruimte om te oefenen met het dagelijks leven. Dat besef maakte de vraag urgenter: hoe kunnen deze werelden elkaar aanvullen in plaats van naast elkaar blijven bestaan?

De setting

Zelfregiecentrum Deventer maakt onderdeel uit van Stichting Vriendendiensten en bestaat sinds 2016. Het centrum is een plek voor inloop en ontmoeting, onderlinge steun, activiteiten door & voor en herstelcursussen en lotgenotengroepen. Mensen komen er zonder indicatie of doorverwijzing. Iedereen is welkom maar in de praktijk komen er vooral mensen met (beginnende) mentale klachten of een psychische kwetsbaarheid.

De FACT-teams van Dimence zijn multidisciplinaire teams voor mensen met ernstige psychiatrische aandoeningen (EPA), waarin standaard ook ervaringsdeskundigen werken.

Vanaf het begin zijn de geïnterviewden nauw betrokken geweest bij de ontwikkeling van deze samenwerking.

Een interview met Lori van Egmond (Directeur-bestuurder van Vriendendiensten), Nicole Schalken (Ervaringsdeskundige binnen FACT-teams) en René Sipman (Teamleider FACT bij Dimence).

Beginnen met een simpele stap

De omslag begint klein, met een simpele handeling. Als Nicole, vanuit haar rol als ervaringsdeskundige binnen het FACT-team, gewoon met cliënten koffie gaat drinken bij het zelfregiecentrum. Ze laat hen letterlijk zien: **“Hier kun je terecht, dit is ook jouw plek.”**

De drempel blijkt lager dan gedacht. Mensen blijven komen en geven terug dat ze hier zonder haar nooit naartoe waren gegaan. Voor FACT-collega's wordt zichtbaar wat het zelfregiecentrum concreet betekent voor cliënten.

Lori: "Vanaf dat moment zagen we Nicole eigenlijk "als een soort brug" tussen de organisaties."

Voor FACT wordt Vriendendiensten steeds meer een logische partner in plaats van een "andere wereld". Behandelaren worden uitgenodigd om aan te schuiven. Ze ontmoeten ervaringsdeskundigen, ervaringswerkers en bezoekers, horen verhalen en zien de praktijk. Wat eerst afstandelijk voelde, krijgt nu gezicht en betekenis. De meerwaarde wordt gezien en ervaren. Er ontstaat vertrouwen.

De brugfunctie krijgt vorm en leidt tot een Herstel Netwerk

Wat begint vanuit een intrinsieke motivatie, krijgt langzaam een naam: de brugfunctie. Nicole beweegt tussen organisaties, spreekt beide talen en verbindt de zelfregie- en herstel gedachte met behandeling en dagelijks leven.

De rol blijft niet beperkt tot één persoon en één organisatie. Ook ervaringsdeskundigen van RIBW, Tactus en IrisZorg maken kennis met het zelfregiecentrum en gaan een brugfunctie vervullen tussen hun organisatie en het zelfregiecentrum. Samen vormen ze een kerngroep van ervaringsdeskundigen vanuit vijf organisaties: Vriendendiensten, Dimence, Ribw, Tactus en irisZorg. Vanuit deze groep ontstaat het Herstel Netwerk: één gezamenlijk aanbod van herstelcursussen en lotgenotengroepen gegeven vanuit het Zelfregiecentrum, maar gevoed door de vijf organisaties.

Dit laat zien wat er mogelijk wordt wanneer zelfregie- en herstel, professionele zorg en ervaringsdeskundigheid elkaar niet beconcurreren of vervangen, maar juist samenwerken en elkaar versterken.

René: "Herstelgericht werken staat bij ons hoog in het vaandel. Maar het werkt alleen als mensen zoals Nicole ruimte krijgen om het daadwerkelijk vorm te geven."

Nieuwe ervaringsdeskundigen die bij FACT starten, volgen daarom eerst een herstelcursus bij het zelfregiecentrum. Begrip voor elkaars context wordt een voorwaarde.

Een beweging die zich blijft ontwikkelen

De afgelopen jaren is het 'Herstel Netwerk', vanuit het zelfregiecentrum in Deventer, doorgegroeid naar de hele regio, inhoudelijk en organisatorisch. Ervaringsdeskundigen van de vijf organisaties faciliteren samen allerlei herstelcursussen en lotgenotengroepen in de hele regio. Daarnaast leidt Vriendendiensten via o.a. de training Leren faciliteren bezoekers van zelfregiecentra op voor de rol van 'vrijwillige facilitator'. Dit is een training ontwikkeld binnen het programma Herstel Dichtbij van het Oranje Fonds, MIND, Instituut voor Publieke Waarden en de Nederlandse Vereniging voor Zelfregie en Herstel. Zo ontstaat een nieuwe lichter lichting facilitators en toekomstige ervaringswerkers/ ervaringsdeskundigen.

Lori: "De afgelopen vijf, zes jaar heeft de zelfregie- en herstelbeweging in onze regio een grote ontwikkeling doorgemaakt."

Tegelijk ontstaat een stevige structuur waarin FACT-medewerkers het zelfregiecentrum goed kennen, er binnenlopen en samen vroegtijdig signaleren als het met iemand minder gaat. In plaats van afwachten om vervolgens op te schalen, kan sneller geschakeld worden.

Een concreet voorbeeld: bij een man met psychosegevoeligheid zijn er minder (gedwongen) opnames nodig doordat het zelfregiecentrum heel snel signaleert wanneer 'er weer minder goed begint te gaan' en in overleg met hem direct schakelt met hulpverleners.

Lori: "We ontwikkelden een signaleringsplan, samen met de desbetreffende man. Hierin spraken we ook af wanneer wij contact mogen opnemen met zijn behandelaar".

Gedeelde stageplekken spelen ook een belangrijke rol in deze samenwerking. Studenten van de opleiding ervaringsdeskundigheid lopen stage bij zowel Dimence als Vriendendiensten en leren zo beide werelden kennen.

Nicole: “Deze gedeelde stage is zo waardevol omdat begrip voor beide werelden heel belangrijk is. Het is voor studenten goed om te ontdekken hoe we elkaar kunnen aanvullen. Dat ze weten waar hulpverleners in een FACT team tegenaan lopen is waardevol, net als zelf meemaken hoe er in een zelfregiecentrum gewerkt wordt.”

Bekostiging en bestuurlijke ruimte

Vriendendiensten is penvoerder en budgethouder van het Herstel Netwerk die door de gemeenten Deventer, Olst-Wijhe, Raalte en Voorst gezamenlijk wordt gefinancierd. Organisaties die hier aan meedoen ontvangen ‘geormerkte uren en geld’ voor de inzet van hun ervaringsdeskundigen binnen het Herstel Netwerk. Voor cliënten van Dimence kan FACT daarnaast ook ‘tijd registreren’ via reguliere zorgbekostiging.

Deze manier van samenwerken zorgt voor minder versnippering, continuïteit en gedeeld eigenaarschap. Doordat de krachten worden gebundeld is het aanbod van herstelcursussen en lotgenotengroepen groot en worden veel ‘cliënten’ doorverwezen. Hierdoor zijn er zelfs wachttijden ontstaan.

Een belangrijke randvoorwaarde is bestuurlijke steun. Vriendendiensten en Dimence zijn beide betrokken bij het transformatieplan rond mentale gezondheid: Mentaal Welbevinden Midden-IJssel (in de geest van Ecosysteem Mentale Gezondheid /GEM). In plaats van allerlei nieuwe (tijdelijke) initiatieven of projecten te starten kiezen de gemeenten ervoor om het bestaande Herstel Netwerk structureel te versterken. Dit betekent investeren in ‘wat er al is en goed werkt’ en tegelijkertijd de samenwerking en vertrouwen tussen de vijf betrokken organisaties intensiveren.

Het Zelfregiecentrum in Deventer, maar ook de zelfregiecentra in de andere gemeenten (Raalte, Olst-Wijhe, Voorst en Lochem) worden zo steeds meer “de drinkplekken”, die Floortje Scheepers zo mooi noemt. Plekken waar inwoners, professionals en ervaringsdeskundigen elkaar ontmoeten, en waar herstel, behandeling en dagelijks leven in elkaar grijpen.

Tips & lessen voor anderen

Dit voorbeeld laat zien dat samenwerking tussen zelfregie- en herstelorganisaties en ggz niet begint met structuur, maar met houding en ontmoeting.

1. **Organiseer een brugfunctie.** Geef een of meerdere mensen expliciet tijd, mandaat en positie om tussen werelden te bewegen.
2. **Werk aan wederzijds begrip.** Niet via overleg, maar door mee te lopen, koffie te drinken en samen casussen te bespreken.
3. **Ken elkaars meerwaarde.** Weet waar je elkaar aanvult en waar niet. Zelfregie en herstel vervangt zorg niet, en andersom ook niet. Beide hebben hun toegevoegde waarde voor inwoners.
4. **Sluit aan bij opleidingsroutes.** Stages en gezamenlijke scholing versterken samenwerking op de lange termijn.
5. **Geef ervaringsdeskundigen echte ruimte.** Niet symbolisch, maar met vertrouwen, tijd en professionele positie.
6. **Bouw voort op wat er al is.** Sluit aan bij bestaande netwerken en initiatieven in de regio.
7. **Investeer in onderlinge steun.** Dat vermindert druk op crisiszorg
8. **Bouw voort op wat er als is.** Sluit aan bij bestaande netwerken en initiatieven in de regio.
9. **Investeer in onderlinge steun.** Dat vermindert druk op crisiszorg en vergroot herstel in het dagelijks leven.